

ЕФЕКТИ РЕФОРМЕ ПРАВОСУЂА У ОБЛАСТИ ПРЕКРШАЈНОГ ПРАВА У ПРВИХ 6 МЕСЕЦИ 2009. ГОДИНЕ

Реформа правосуђа у области прекршајног права, после више безуспешних покушаја и вишедеценијских напора да се прекршаји врате у окриље редовних судова увела је прекршаје у правосудни систем и тако коренито променила положај ове гране права у односу на претходни период. Тиме су грађани Републике Србије добили судску заштиту у прекршајном поступку. Уместо некадашњих органа за прекршаје, са крајње нејасаном позицијом, формиран су прекршајни судови као судови посебне надлежности, а судије ових судова статусно тј. у правима и обавезама изједначене са судијама осталих судова. Кључни закони кроз које је то учињено су Закон о уређењу судова, Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава и Закон о судијама, док је нови Закон о прекршајима процесно уредио правила вођења поступка и приближио га кривичноправној материји. Из овога се може закључити да су правосудном реформом највише добили прекршајни судови.

На подручју Републике Србије данас постоји 45 првостепених прекршајних судова (од којих већина има и своја одељења), са 530 судија. Пре реформе правосуђа, органа за прекршаје у Републици Србији је било 162, са 789 судија за прекршаје.

Прекршајни судови (који поступају у првом степену) су на почетку 2010. године преузели 423.618 нерешених предмета прекршајних органа, који су имали приоритет у решавању да не би дошло до застарелости вођења прекршајног поступка, да би током првих шест месеци 2010. године примили укупно 227.194 нових предмета, што укупно чини 650.812 предмета у раду. Од овог броја решен је 207.331 предмет. Према подацима о трајању поступка из достављених статистичких извештаја закључује се да су судије углавном решавале преузете-старије предмете и да је њихов број смањен готово на половину па је, поштовањем одредби Судског пословника о приоритетном одлучивању у оваквим случајевима, очигледно доста учињено на спречавању застаревања прекршајног гоњења. Оно што је такође важно истаћи да је, правилном расподелом предмета, постигнута равномерна оптерећеност међу судијама истих судова, што до сада није био случај. Анализом рада прекршајних судова који поступају у првом степену у првих шест месеци дошло се до закључка да прекршајни судови нису подједнако оптерећени тако да се у овом тренутку ради на утврђивању равномерне оптерећености прекршајних судова. До краја 2010. године овај проблем требало би да буде разрешен упућивањем судија из судова са мањим бројем предмета у оне где је тај број знатнији *и, тамо где буде неопходно, повећањем броја судија*. На нивоу Републике Србије, просечна оптерећеност за првих шест месеци 2010. године била је 1228 предмета по судији. Упоредном анализом узимајући у обзир да је број судија прекршајних судова који решавају у првом степену смањен за 259, да је за пописивање и прешифровање преузетих предмета било потребно најмање месец дана, да је радни ефекат не шест месеци, већ између 4,5 и 5 месеци, да су судови за

прекршаје преузели надлежност над пореским, царинским и девизним прекршајним, па самим тим изврили и преузимање предмета из ове области, може се закључити да су судови за прекршаје уз многе тешкоће које су поменуте, као и тешкоће техничке природе (пресељење у нове просторије, набавка опреме...) показали добре резултате.

Виши прекршајни суд је преузео надлежности ранијих 11 већа за прекршаје. У погледу броја судија, број судија је повећан за 9. Виши прекршајни суд, осим седишта у Београду, има три одељења-у Крагујевцу, Нишу и Новом Саду. Њихова надлежност је територијално подељена. На крају 2009. године у већима за прекршаје остало је нерешено 19.898 предмета па је Виши прекршајни суд, са новопримљеним, у првих шест месеци 2010. године у раду имао укупно 39.136 предмета. Од тог броја решено је 25.621 или 65,5% свих предмета, што је врло добар резултат. С обзиром на чињеницу да је број донетих одлука већи од броја предмета које је Виши прекршајни суд преузео као нерешене на почетку 2010. године, а да је проценат застарелости у Вишем прекршајном суду 0,48, нема сумње да су предмети из претходних година претежно већ окончани. Оно што је важно истаћи да је дужина поступка пред Вишим прекршајним судом, са просечних осам месеци до године дана у већима за прекршаје, смањена на око шест месеци. Због територијалног разграничења надлежности оптерећеност по судијама није била једнака али је у другом тромесечју 2010. године коригована распоређивањем судија из одељења у седиште односно из одељења у друго одељење Суда. Просечна оптерећеност у првој половини године износила је 602 предмета по судији. Упоредном анализом рада првих шест месеци 2009. године и периода првих шест месеци ове године, узимајући у обзир све тешкоће у погледу једног потпуно новог суда, као и велики прилив предмета из области коју већа за прекршаје – Виши прекршајни суд није имао у својој надлежности (прилив од 4.000 предмета само из области царинских прекршаја) као и чињеницу да је од преузетих предмета ранијих већа за прекршаје као и од новопримљених предмета решено 65,5%, те да у овом тренутку Виши прекршајни суд више нема предмета за расподелу, долази се до закључка да су резултати рада Вишег прекршајног суда врло добри.

Прекршајни судови решавају предмете из мноштва различитих области, а од 01. јануара 2010. године у надлежност им је пренето и одлучивање по пореским и царинским прекршајима, изразито важним и за грађане и за државу. Сви ови предмети расподељени су судијама и у току је њихово решавање. На нивоу Вишег прекршајног суда почетком године формирано је Одељење судске праксе чији је основни циљ уједначавање поступања судова на подручју целе Републике, чиме се обезбеђује правна сигурност грађана тј. заштита од потпуно различитих одлука у идентичним ситуацијама, што се у пракси ранијих већа за прекршаје догађало и представљало изразити проблем.

Без обзира на низ почетних тешкоћа које свака (па и ова) реформа носи, проблеме смештаја и опремљености и проблеме организационе и техничке природе, према показатељима за првих шест месеци 2010. године основни циљеви реформе у области прекршајног права су постигнути. Прекршајни судови су формирани као судови посебне надлежности у оквиру правосудног система односно судске власти, следствено томе побољшан је материјални положај судија и потпуно уређена сва питања везана за њихов статус, укључујући и годишње

оцењивање у прве три године од времена избора (с обзиром да се ради о лицима која су први пут бирана на судијске функције). Овакве унутрашње промене довеле су до уједначеног оптерећења судија (правичне расподеле и поштовања права на природног судију) и окончања знатног броја предмета из претходног периода, што подразумева и да ће време потребно за поступање по новим предметима бити знатно краће него до сада, дакле још ефикаснији рад. Крајњи закључак јесте да је у прекршајној материји реформа била свеобухватна и да је у тој истој области за сада дала *врло добре резултате*.